

Nr 3/4 (75/76) / JESIEŃ/ZIMA 2024

ZAGAJNIK

KWARTALNIK EDUKACYJNO-INFORMACYJNY OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE

WYWIAD Z ARKADIUSZEM MAŃCZYKIEM
Żubry przynoszą mu szczęście?

INSPIRUJĄCA PRZYRODA
Owady w obiektywie Bartłomieja
Domagalskiego

DOCENIONE PUBLIKACJE
Wyróżnienie dla Ośrodka Kultury
Leśnej w Gołuchowie

**Ogólnopolski Przegląd
Twórczości Artystycznej
Leśników 2024**

DROGA CZYTELNICZKO, DROGI CZYTELNIKU,

w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie zrealizowaliśmy wiele wydarzeń edukacyjnych, dzięki którym lokalna społeczność oraz licznie odwiedzający nas goście mogli bliżej poznać rozmaite funkcje lasu.

Za nami konferencja „Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Lasów Państwowych. W 100-lecie organizacji”. Prelegenci zaprezentowali dorobek minionych pokoleń oraz zwrócili uwagę na wieloaspektowe działania realizowane na terenie kraju, ich uwarunkowania i efektywność. O szczegółach można przeczytać w niniejszym wydaniu. Zachęcam także do lektury artykułu na temat Ogólnopolskiego Przeglądu Twórczości Arty-

stycznej Leśników oraz wywiadu z Arkadiuszem Mańczykiem, zdobywcą tegorocznego Grand Prix OPTAL-u.

O swojej pasji – fotografii makro przyrody – opowiedział nam Bartłomiej Domagalski, który odwiedził nas podczas Wielkiego Dnia Pszczół. Zajrzyjmy także do parku-arboretum. Dowiemy się na czym polegają działania związane z oceną stanu fitosanitarnego drzew. Poznamy ich wyniki i znaczenie dla bezpieczeństwa zwiedzających. Pozostając w temacie drzew, przypomnimy o czym rozmawialiśmy podczas seminarium naukowo-szkoleniowego „Drzewo jako fundament współpracy”.

Informowanie o lesie i leśnej kulturze za pomocą artystycznych form przekazu było celem XII Forum Humanistów Szkół Leśnych. Warto poznać szczegóły dotyczące tego wydarzenia.

Polecam także drugą część artykułu poświęconego pasji Włodzimierza Łapińskiego. Natomiast w stałej rubryce „Z muzealnej kolekcji” znalazły się ciekawe fakty na temat twórczości znakomitego artysty Józefa Wilkonia.

Przeczytamy również o organizowanych przez nas wydarzeniach oraz tych, w których braliśmy udział jako współorganizatorzy: „Koncercie z okazji Narodowego Święta Nie-

podległości”, rajdzie „Tropek”, akcjach „Las na wyspie” i „Las w urzędzie”, „Hubertusie Wielkopolskim” oraz „Biegu Przemysławia”.

Zachęcam także do przeczytania informacji na temat wyróżnień, jakie przyznano publikacjom wydany przez Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie: „Polowactwo, czyli myślistwo tatrzańskie” oraz „Gołuchów. Rezydencja magnacka w świetle źródeł”.

Koniec roku to czas podsumowań i planów. „Zagajnik” wydawany był od 2006 roku. Do tej pory przeczytaliśmy 76 numerów. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom odbiorców, zmieniamy formułę informowania o podejmowanych przedsięwzięciach. Oddaję w Państwa ręce ostatnie wydanie kwartalnika. O nowościach wydawniczych oraz działaniach związanych z komunikacją informujemy na bieżąco. Zapewniam, że sposób przekazu zostanie wzbogacony i urozmaicony. Dziękuję za dotychczasowe zainteresowanie kwartalnikiem.

Niech 2025 rok będzie czasem twórczych pomysłów, pozwalających na realizację planów.

Życzę owocnej lektury!

Adam Kozyra

Dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej
w Gołuchowie

CO W NUMERZE?

Wstęp

Słowo Dyrektora OKL 2

W Parku

Park-arboretum, a bezpieczeństwo odwiedzających 3

Wydarzenia

Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego
Lasów Państwowych – refleksje nad przeszłością, teraźniejszością
i przyszłością 4

Muzycznie i patriotycznie w Oficynie 5

Las w sztuce

OPTAL 2024 6

Rozmowa z laureatem Grand Prix

Żubry przynoszą mu szczęście? 8

Inspirująca przyroda

Owady w obiektywie Bartłomieja Domagalskiego 9

Z muzealnej kolekcji

Józef Wilkoń – rzeźbiarz, malarz, historyk sztuki, człowiek
„renesansu” 10

Archiwum fotograficzne OKL

Włodzimierz Łapiński cz. II. Umieć zobaczyć piękno 11

Współpraca

Forum Humanistów Leśnych 13

Drzewo jako fundament współpracy 14

Docenione publikacje

Szczególna nominacja 15

Wyróżnienie dla Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie 15

Aktywnie w parku

Rajd na orientację „Tropek” 16

Nadanie imienia żubrzczy 17

Wydarzenia w terenie

Tu byliśmy 18

Hubertus Wielkopolski 19

Wydawca:

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie
ul. Działyńskich 2, 63-322 Gołuchów
tel.: 62 761 50 45
www.okl.lasy.gov.pl
e-mail: okl@okl.lasy.gov.pl

Redakcja:

Alicja Antonowicz
Anna Błaszczuk
Bogna Goździelewska
Joanna Kostka
Rafał Kostka

Okładka: Przód: Rzeźba „Żubr” A. Mańczyka,

zdobycy Grand Prix OPTAL-u
fot. A. Błaszczuk
Tył: Park-arboretum
fot. A. Błaszczuk

Korekta: Anna Błaszczuk

Skład: Drukarnia SUPER PRINT, Pleszew

ISSN 1897-3906

PARK-ARBORETUM, A BEZPIECZEŃSTWO ODWIEDZAJĄCYCH

Park w Gołuchowie nie bez powodu jest nazywany arboretum. Posiada jedną z największych i najciekawszych kolekcji obiektów dendrologicznych w Polsce. Układ parku ma przy tym zachowany charakter zabytkowy, z licznymi osiami widokowymi i kompozycjami przestrzennymi wykorzystującymi monumentalne okazy drzew.

Niezwykły krajobraz miejsca oraz liczne kurioza przyrodnicze przyciągają ogromne rzesze turystów, których liczy się już w setkach tysięcy. Niestety nakłada to na zarządcach obowiązek zagwarantowania bezpieczeństwa. W tym wypadku jednak nie jest to prosty proces – każda wycinka drzewa, a nawet korekta jego korony, musi być działaniem przemyślanym i dostosowanym do charakterystyki gatunku. Nie jest to kolejny drzewostan sosnowy czy brzoźowy. W gołuchowskim parku niemal wszędzie można napotkać niezwykle cenne drzewa – egzotyczne czy rodzime, odznaczające się rozmiarem lub pokrojem. Nierzadko są wśród nich okazy unikatowe w skali kraju. Takie drzewa jak: Dąb Jan, dęby dwubarwne czy grab stojący na „szczudłach”, wyróżniają się na tle europejskim.

Zagwarantowanie bezpieczeństwa odwiedzającym park jest procesem złożonym i wieloetapowym. W tym celu Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie zwrócił się w bieżącym roku do jednej z wyspecjalizowanych firm przygotowującej ekspertyzy przyrodnicze. Celem przeprowadzonych badań było wykonanie przeglądu fitosanitarnego drzew znajdujących się wzdłuż najczęściej uczęszczanych ciągów komunikacyjnych ozdobnej części parku-arboretum Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie i oceny stanu zachowania drzew wraz z określeniem zaleceń w zakresie gospodarki drzewostanem. Łączna powierzchnia terenu badań wyniosła ok. 10 ha i składała się z obszarów najbardziej newralgicznych, tzn. położonych w odległości do 20 m od głównych arterii spacerowych.

Podstawą prac było przede wszystkim określenie zróżnicowania gatunkowego, albowiem nawet blisko spokrewnione ze sobą drzewa mogą w różny sposób reagować na niekorzystne przekształcenia. Kolejnym etapem działań była ocena wizualna, oparta o metodę Visual Tree Assessment (VTA). Polega ona na ocenie widocznych symptomów naturalnych i antropogenicznych przekształceń drzewa, które mogą mieć wpływ na jego vitalność i statykę. Podczas przeglądu wytypowano liczne drzewa, które wymagają skomplikowanych badań instrumentalnych, oraz przeprowadzenia odpowiednich prac arborystycznych. Te ostatnie są niezwykle zróżnicowane, a ich wykonanie wiąże się z indywidualnym podejściem do okazu, mogą obejmować zarówno radykalne cięcia ratun-

Analiza raportu szczegółowej diagnostyki wybranego drzewa z wykorzystaniem tomografu akustycznego (fot. A. Błaszczuk)

kowe, jak i przycięcie suchych gałęzi o średnicy kilku centymetrów. Badania uwzględniały również określenie zaleceń odnośnie tego, kiedy powinny zostać powtórzone. Respektowanie ich zapewni ciągłość w zarządzaniu drzewostanem obszaru i zagwarantuje bezpieczeństwo turystom na wiele lat.

Przegląd został wykonany na bazie oceny wizualnej stanu zdrowotnego drzew i wad budowy oraz symptomów rozkładu drewna wewnątrz pni. W przeglądzie uwzględniono również ocenę patogenów i ich wpływ na kondycję oraz statykę drzew. Ocenę wykonano z naciskiem na identyfikację takich cech poszczególnych drzew, które stanowią realne zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego. Bezpośrednim efektem założeń projektu było wskazanie drzew wymagających przeprowadzenia prac poprawiających bezpieczeństwo, dodatkowej diagnostyki lub (w ostateczności) wycinki. Na podstawie wyników analizy wizualnej wytypowano także kilka drzew, które poddano szczegółowej diagnostyce instrumentalnej w postaci tomografii dźwiękowej.

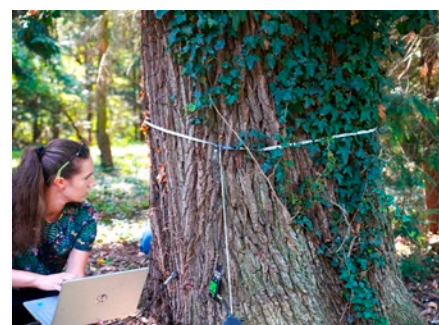
Podczas badań przeanalizowano łącznie prawie 1000 obiektów dendrologicznych. Spośród nich ponad 200 wskazano do przeprowadzenia zabiegów lub do pogłębionej diagnostyki. Na podstawie stanu fitosanitarnego zalecono przeprowadzenie ok. 80 badań tomograficznych i 11 testów obciążeniowych, natomiast 28 drzew powinno zostać poddanych szczegółowej inspekcji w koronach. Do wycinki wskazano jedynie 4 drzewa (mniej niż 0,5% badanych obiektów), co świadczy o ogólnie zadowalającym stanie badanego drzewostanu. Należy jednak mieć świadomość, że wyniki dalszych badań diagnostycznych przewidzianych do

Grab o dwuczęściowym pniu, jeden z najciekawszych okazów w arboretum (fot. W. Zarzycki)

wykonania w kolejnych latach, mogą skutkować koniecznością wycinki dodatkowych drzew, ich liczba jednak najprawdopodobniej będzie nieznaczna lub też uda się zachować wszystkie pozostałe drzewa dzięki odpowiednim zabiegom.

Tomasz Rakowski (na podstawie opracowania dra Wojciecha Zarzyckiego i dr Magdaleny Zarzyckiej pn. „Wyniki przeglądu fitosanitarnego drzew wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych na terenie parku-arboretum Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie i oceny stanu zachowania drzew wraz z zaleceniami w zakresie gospodarki drzewostanem”)

Jedno z badanych drzew podczas procedury montowania czujników tomografu akustycznego (fot. A. Błaszczuk)

OCHRONA I PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I HISTORYCZNEGO LASÓW PAŃSTWOWYCH – REFLEKSJE NAD PRZESZŁOŚCIĄ, TERAŹNIEJSZOŚCIĄ I PRZYSZŁOŚCIĄ

12 września bieżącego roku Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie zorganizował konferencję „Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego Lasów Państwowych. W 100-lecie organizacji”. Wydarzenie zgromadziło ekspertów, praktyków oraz pasjonatów tematyki. Konferencję objął patronatem Dyrektor Generalny Lasów Państwowych. Partnerami przedsięwzięcia byli Wydział Leśny i Technologii Drewna Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz Polskie Towarzystwo Leśne.

Tematem przewodnim był udział leśników w zachowaniu, ochronie oraz upowszechnianiu dziedzictwa. Prelegenci zaprezentowali dorobek minionych pokoleń oraz zwrócili uwagę na wieloaspektowe działania realizowane na terenie kraju, ich uwarunkowania i efektywność. Konferencja pozwoliła podsumować również 50 lat mecenatu Lasów Państwowych nad założeniem rezydencjonalnym w Gołuchowie i wpisała się w obchody 32. Europejskich Dni Dziedzictwa.

BOGATA PALETA TEMATÓW

W trzech sesjach plenarnych wystąpiło 11 prelegentów, którzy przedstawili szeroki wachlarz zagadnień. Wykłady dotyczyły m.in. historii organizacji, działalności wydawniczej popularyzującej leśne dziedzictwo, ochrony obiektów zabytkowych i przywracania do życia tradycji związanych z leśnictwem i historią regionów.

Referat wstępny wygłosił Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. Zaprezentował działalność jednostki i postaci z nią związane, wskazując na kluczową rolę OKL-u w ochronie i upowszechnianiu dziedzictwa. Dokumentowanie historii leśnictwa poprzez zbiory muzealne i wystawy oraz funkcje edukacyjną i promocyjną odbywa się w tym miejscu od pół wieku.

Profesor Władysław Chałupka omówił początki organizacji Polskich Lasów Państwowych w latach 1918–1924, kiedy to Polska stanęła przed wyzwaniem odbudowy administracji leśnej. Referat ukazał trudności związane z tworzeniem instytucji, jej strukturą oraz pierwszymi działaniami, które miały na celu ochronę zasobów leśnych kraju. Z kolei profesor SGGW w Warszawie Andrzej Grzywacz przybliżył historię „Sylwana” – najstarszego na świecie czasopisma leśnego, które od 1820 roku ma istotny wpływ na rozwój polskiego leśnictwa. Przez ponad 200 lat czasopismo było źródłem naukowej wiedzy, również dzisiaj wpływa na kształtowanie współczesnego leśnictwa. Doktor Jerzy Adamczewski skupił się na rozwoju budownictwa mieszkalnego i administracyjnego w Lasach Państwowych w okresie międzywojennym,

Adam Kozyra, dyrektor OKL, w trakcie wykładu „Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie dla zachowania dziedzictwa materialnego i tradycji pokoleń leśników” (fot. A. Błaszczuk)

podkreślając rolę architektury w tworzeniu specyficznego charakteru regionów leśnych.

Podczas konferencji zwrócono uwagę na potrzebę zachowania pamięci o leśnikach, w tym poprzez opracowania naukowe oraz dbałość o cmentarze i groby, które stanowią ważny element historii leśnictwa. Temat ofiar okupacji niemieckiej i sowieckiej i ich martyrologii podczas II wojny światowej poruszył doktor Tomasz Skowronek. Profesor Jarosław Szaban przedstawił znaczenie opieki nad miejscami pochówku leśników jako elementu dziedzictwa kulturowego.

Doktor Adam Całka i Krzysztof Łaziuk zaprezentowali działania w nadleśnictwach Antonin i Supraśl, pokazując jak leśnicy angażują się w ochronę lokalnych tradycji, zabytków oraz w organizację wydarzeń promujących regionalne dziedzictwo. Opowiedzieli o projektach związanych z upamiętnianiem ważnych wydarzeń, obiektów i postaci. Inny przedstawiciel Lasów Państwowych, Adrian Talaśka z Nadleśnictwa Ryteł przedstawił działalność leśników-kolekcjonerów, których zbiory stanowią ważny element dziedzictwa, a ich rolą jest również edukacja młodszych pokoleń.

Profesor Andrzej Michałowski z UAM w Poznaniu omówił współpracę archeologów i leśników na przykładzie współdziałania w Nadleśnictwie Sarbia, gdzie udało się odkryć i zachować cenne stanowiska archeologiczne. Równie pasjonującym tematem były bieszczadzkie parki konne. Doktor Edward Marszałek z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie zwrócił uwagę na ich znaczenie dla kultury leśnej oraz na zachowanie i ochronę tych unikalnych obiektów.

Goście konferencji (fot. A. Błaszczuk)

Koncert Orkiestry Reprezentacyjnej Lasów Państwowych przy Technikum Leśnym im. Adama Loreta w Tucholi (fot. A. Błaszczak)

Referaty wygłoszone podczas konferencji pokazały różnorodność tematów związanych z dziedzictwem Lasów Państwowych. Od historii organizacji, tworzenia miejsc pracy i życia pracowników leśnych, przez rolę czasopism naukowych, aż po martyrologię leśników i ochronę miejsc pochówku. Każdy z prelegentów wniósł cenny wkład w zrozumienie, jak ważna są ochrona i upowszechnianie dziedzictwa w służbie kolejnym pokoleniom.

SESJA FILMOWA, WYSTAWA I KONCERT

W ramach wydarzenia zorganizowano także sesję filmową, podczas której zaprezentowano produkcje zrealizowane przez Studio Filmowe Ośrodka Rozwojowo-Wdrożeniowego Lasów Państwowych w Bedoniu. Pozwoliły one przenieść się w odległe miejsca Polski i zobaczyć, jaką rolę w ocaleniu zabytków odegrali leśnicy-pasjonaci. Sesja filmowa była uzupełnieniem konferencyjnych wykładów, dostarczając emocjonujących i wizualnych wrażeń.

Konferencji towarzyszyła również wystawa posterowa „Budownictwo służbowe leśne na terenach Żywiecczyny według projektów Karola Pietschki” oraz koncert Orkiestry Reprezentacyjnej Lasów Państwowych przy Technikum Leśnym im. Adama Loreta w Tucholi. Orkiestra, która od ponad pół wieku uświetnia ważne wydarzenia związane z Lasami Państwowymi, zaprezentowała utwory nawiązujące do tradycji leśnej oraz kultury polskiej.

Konferencja w Gołuchowie była okazją do głębokiej refleksji nad rolą Lasów Państwowych w ochronie i promocji polskiego dziedzictwa kulturowego i historycznego. Wydarzenie ukazało, jak współczesne leśnictwo łączy dbałość o środowisko naturalne z troską o zachowanie wartości kulturowych. 100-lecie Lasów Państwowych to znaczący moment, który z pewnością inspirować będzie do dalszych działań na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego i jego upowszechniania wśród kolejnych pokoleń.

Alicja Antonowicz

MUZYCZNIE I PATRIOTYCZNIE W OFICYNIE UCZCILIŚMY NARODOWE ŚWIĘTO NIEPODLEGŁOŚCI

Wyjątkowe – muzyczne – wydarzenie przygotowaliśmy dla wszystkich, którzy odwiedzili Muzeum Leśnictwa – Oficynę. W ramach obchodów Narodowego Święta Niepodległości wystąpił zespół Słaba Płeć. Miłośników muzyki nie zabrakło.

Zebranych powitał Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie: – *Miło mi Państwa gościć. Spotykamy się, by wspólnie uczcić Narodowe Święto Niepodległości. Jest to święto radosne. W taki więc właśnie sposób będziemy je celebrować. A to za sprawą trzech wyjątkowych artystek, tworzących zespół Słaba Płeć. Zanim jednak to nastąpi przypomnijmy, że 106. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości to data znacząca. Nie tylko wspominamy wydarzenia sprzed lat, ale także myślimy o współczesnych czasach. Pamiętajmy także dziś, jak ważne jest pielęgnowanie wartości patriotycznych. Z dumą mówimy o dokonaniach Polaków. Niech będą one dla nas przykładem narodowowyzwoleńczych sukcesów.*

Wysłuchaliśmy utworów z najnowszej płyty. Były to autorskie aranżacje piosenek z czasów dwudziestolecia wojennego. Nie zabrakło oczywiście patriotycznych dźwięków.

W skład zespołu wchodzi trzy aktywne zawodowo, działające społecznie i charytatywnie artystki, związane na co dzień z poznańską sceną muzyczną. Aleksandra Kamińska-Rykowska – wokalistka, adiunkt Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu posiada w swoim dorobku fonograficznym trzy płyty CD zawierające pieśni kompozytorów polskich. Jest także autorką publikacji „Żeby canto było bel. Vademecum śpiewaka.” Aleksandra Lesner – skrzypaczka Orkiestry Teatru Wielkiego w Poznaniu oraz wielu orkiestr europejskich prowadzi także działalność dydaktyczną, a jej podopieczni zdobywają laury na ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach skrzypcowych. Pleszewianka i pianistka Maria Rutkowska prowadzi działalność pedagogiczną w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderew-

Wokalistka zespołu Słaba Płeć (fot. A. Błaszczak)

skiego w Poznaniu oraz w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im. W. Kilara w Pleszewie. Za swoją działalność otrzymała dwa odznaczenia – tytuł Mecenasa Pleszewskiej Kultury i Ambasadorki Zajezdni Kultury.

Trio ma swoim dorobku koncerty i nagrania płytowe i telewizyjne z repertuarem operowo-operetkowym, musicalowym i patriotycznym.

OPTAL 2024

Adam Kozyra, dyrektor OKL (z lewej)
oraz Arkadiusz Mańczyk, laureat
Grand Prix OPTAL 2024 (fot. K. Paus)

W czasach, gdy rozmaici artystyczni celebryci zmieniają kulturę w ideologię, warto wrócić do korzeni aktu twórczego. A jest nim rozumne kształtowanie natury. Natury, która była, jest i będzie najwdzięczniejszym tworzywem dla każdego artysty. Natura zaklęta w obrazie, przedmiocie i słowie. Natura pełna światła, dźwięków i zapachów. Taką naturę można dostrzec w dziełach i pracach nadesłanych na Ogólnopolski Przegląd Twórczości Artystycznej Leśników w Gołuchowie.

W trzynastej edycji OPTAL-u wzięło udział 92 twórców-leśników, którzy przygotowali 411 prac i zestawów prac. Stanęli oni do konkursu w sześciu kategoriach: malarstwo, rzeźba, fotografia, literatura, tkanina artystyczna i multimedia. Jury, któremu przewodniczył Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Leśnego w Gołuchowie nagrodiło i wyróżniło 35 osób.

Grand Prix OPTAL 2024 został uhonorowany Arkadiusz Mańczyk, podleśniczy w Nadleśnictwie Daleszyce (RDLP w Radomiu), za niezwykłą, pełną „naturalnej siły” drewnianą rzeźbę żubra. Laureat, oprócz statuetki oraz dyplomu, otrzymał czek na pięć tysięcy złotych.

Pierwsze miejsca w poszczególnych kategoriach zdobyli: Anita Rusiecka (malarstwo), Arkadiusz Mańczyk (rzeźba), Kacper Borkowski (fotografia), Edward Marszałek (literatura), Hanna Kępczyńska (tkanina artystyczna) oraz Łukasz Gwiździel (multimedia).

Uroczysta gala OPTAL 2024 odbyła się 4 października w Gołuchowie. Nagrody pieniężne, dyplomy, kwiaty, książkowe upominki – tym organizatorzy uhonorowali twórców-leśników. A nim ci piewcy natury na specjalnie przygotowanej wystawie zobaczyli swoje prace, a następnie zasiedli do biesiadnego stołu, popłynęły ze sceny dźwięki wyczarowane głosami i instrumentami krakowskich artystów z Piwnicy św. Norberta. Ten muzyczno-poetycki *colage*, zbudowany na jazzie, popie, muzyce etnicznej, medytacyjnej, klasycznej i poetyckiej brzmiał

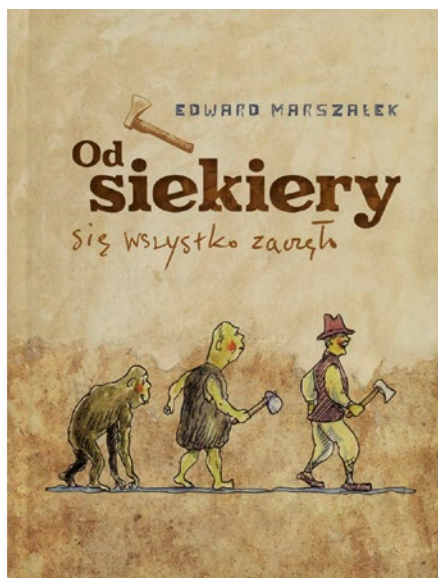
Grand Prix – Arkadiusz Mańczyk, „Żubr”, rzeźba, drewno dębowe i metal (fot. R. Sorek)

w uszach gości jeszcze przez wiele godzin. A kolejny OPTAL „już” w roku 2027.

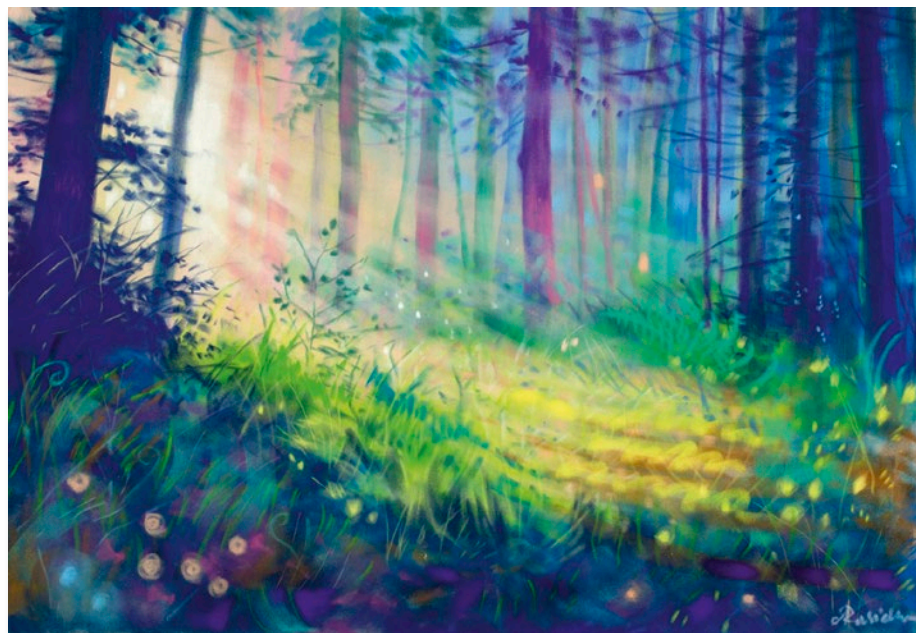
jad

Pełna lista laureatów OPTAL 2024 na stronie internetowej Ośrodka Kultury leśnej w Gołuchowie.

Literatura, I nagroda – Edward Marszałek, „Od siekiery się wszystko zaczęło”, Wydawnictwo Ruthenus, Krosno 2023 (fot. R. Sorek)

Malarstwo, I nagroda – Anita Rusiecka, „Witajcie w mojej bajce”, suchy pastel (fot. R. Sorek)

Rzeźba, I nagroda – Arkadiusz Mańczyk, „Bąk”, rzeźba, drewno dębowe i metal (fot. R. Sorek)

Multimedia, I nagroda – Łukasz Gwiżdziel, „Ostatnie 14 dni”, film

Fotografia, I nagroda – Kacper Borkowski, „Trzej królowie” (fot. R. Sorek)

Tkanina Artystyczna, I nagroda – Hanna Kępczyńska, „Kasztanowiec”, haft krzyżykowy na lnie (fot. R. Sorek)

Koncert zespołu Piwnica św. Norberta z Krakowa (fot. K. Pauś)

ŻUBRY PRZYNOSZĄ MU SZCZĘŚCIE?

Zubry przynoszą mu szczęście? Wywiad z Arkadiuszem Mańczykiem, zdobywcą Grand Prix 13. Ogólnopolskiego Przeglądu Twórczości Artystycznej Leśników w Gołuchowie.

Na co dzień pracuje w Nadleśnictwie Dale-szyce jako podleśniczy. Od dziecka pasjonuje go wszystko, co jest związane z plastyką. Prace Arkadiusza Mańczyka – rzeźby, obrazy i rysunki – to wypadkowa jego zainteresowań. Najchętniej uwiecznia przyrodę – ptaki i zwierzęta, ale też leśne krajobrazy. W tegorocznym Ogólnopolskim Przeglądzie Twórczości Artystycznej Leśników w Gołuchowie zdobył Grand Prix całego konkursu za rzeźbę, która powstała, jak mówi, trochę przy przypadku. A oto wywiad z laureatem.

Pierwsza nagroda w kategorii „Rzeźba” i Grand Prix Ogólnopolskiego Przeglądu twórczości Artystycznej Leśników w Gołuchowie to dla Pana duże wyróżnienie?

W poprzednich edycjach OPTAL-u dostawałem już nagrody i wyróżnienia w rzeźbie, dwa razy albo trzy pierwszą nagrodę, zdarzyła się też trzecia, ale marzyłem o Grand Prix i w końcu dostałem.

Co Pan czuł, gdy usłyszał Pan swoje nazwisko wycytane przez dyrektora Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie?

Na pewno wielką satysfakcją, radość... To trudne do opisanie emocje.

Wróćmy do początku. Jak zaczęła się Pana przygoda z formami plastycznymi?

To było dawno temu. Mam brata bliźniaka i mama mówiła, że od dziecka obaj mieliśmy żyłkę artystyczną. W tych czasach materiały plastyczne nie były dostępne, więc rysowaliśmy głównie laurki dla rodziców i dziadków, które wręczaliśmy im z różnych okazji. Dopiero podczas studiów w Krakowie zobaczyłem, że są tam specjalne sklepy dla artystów, gdzie można kupić różne materiały. Na poważnie zacząłem tworzyć właśnie od momentu studiów.

Choć to rzeźbą wywalczył Pan Grand Prix konkursu, inne techniki plastyczne nie są Panu obce. Jak się Pan w nich odnajduje?

Tworzę akwarele, grafiki, od dzieciństwa interesuje się fotografią. Tę ostatnią trochę sobie odpuściłem, bo nie jestem w stanie

Arkadiusz Mańczyk i jego zwycięska rzeźba „Żubr” (fot. K. Paus)

naśladować za zawodowcami, którzy mają profesjonalny sprzęt. Mimo wszystko, gdy jestem w lesie, zawsze mam przy sobie aparat, bo uważam, że dobre zdjęcie, to nie tylko sprzęt, ale odpowiednie miejsce i czas.

Ciekawi mnie zatem, którą z tych technik lubi Pan najbardziej?

Trudno się zdecydować.... Lubię wszystko po trochu. Kiedyś malowałem dużo obrazów olejnych, od kilku lat już tego nie robię. Skupiam się bardziej na grafice i akwarelach. Kiedyś tworzyłem też sporo płaskorzeźb, teraz wolę rzeźby przestrzenne. Gdy po czasie jakiś temat mnie znudzi, to szukam czegoś nowego.

... czyli to takie artystyczne etapy?

Można tak powiedzieć. Cały czas szukam swojego stylu. Lubię też mieszać techniki, np. kredkę akwarelową z grafiką.

Jest Pan leśnikiem, więc nic dziwnego, że przyroda jest Panu bliska. Co w przyrodzie właśnie uwiecznia Pan najczęściej?

W czasach, gdy malowałem obrazy olejne, stworzyłem sporo pejzaży. Teraz, w grafice, lubię zwierzęta, a szczególnie ptaki.

W rzeźbie również przed laty urzekły mnie ptaki. Dużo o nich też czytam, dużo wiem i tak to łączę.

Co ciekawe, to nie jedyne połączenie w Pana życiu. Wiem, że łączy Pan też swój talent artystyczny z pracą zawodową tworząc kolorowanki dla dzieci z motywami grzybów i zwierząt. Skąd ten pomysł?

Pracuję już w trzecim nadleśnictwie. Zacząłem pracę w Kędzierzynie, tam pracowałem w biurze i zajmowałem się edukacją leśną. Rysowałem grafiki, które dzieci mogły pokolorować. Kiedyś zawitał do nas pewien pan z Połczyna, zobaczył je i zaproponował mi wydanie książeczki z kolorowanymi. Później powstały też kolejne. Podobnie było z ptakami – zacząłem robić ich modele, bo wypchane ptaki, które pokazujemy dzieciom na zajęciach edukacyjnych nie zawsze są dobrej jakości. Stworzyłem około 80 gatunków, a w 2018 roku miałem wystawę tej kolekcji w Gołuchowie.

Wracając do Pana zwycięskiej pracy „Żubr”. Trudno rzeźbić się w drewnie?

Kiedyś sprawiało mi to trudność, ale z biegiem lat wyposażylem się w różne narzędzia elektryczne i wtedy ta sztuka przestała być skomplikowana. Gdy miałem tylko dłuta, to najlepszym materiałem dla mnie była lipa, teraz wszystko jest prostsze.

Konkursowa rzeźba „Żubr” jest jedynym wizerunkiem tego zwierzęcia w Pana kolekcji?

Na przestrzeni lat udało mi się stworzyć kilka takich zwierząt. Lubię rysować i rzeźbić rzadkie okazy, takie jak właśnie żubry czy tury. Teraz też tworzę kolejnego żubra. Co ciekawe, w 2006 roku podczas mojego pierwszego OPTAL-u, dostałem nagrodę za żubry, płaskorzeźbę, która z resztą jest do dzisiaj w Gołuchowie.

Być może żubry przynoszą Panu szczęście. Życzę więc Panu go także podczas kolejnej edycji konkursu dla leśników-artystów za trzy lata.

Rozmawiała Katarzyna Paus

OWADY W OBIEKTYWIE BARTŁOMIEJA DOMAGALSKIEGO

Owady zapylające od dawna są inspiracją dla artystów. Ukazywane na płótnach, haftach czy fotografiach zbliżają odbiorcę do często nieuchwytnego dla człowieka świata. Zdjęcia makro owadów zapalających są niezwykle cennym źródłem wiedzy przyrodniczej i ucztą dla zmysłu wzroku obiorcy. Należy przyznać, że przed fotografami przyrody stoi nie lada wyzwanie, wymagające cierpliwości i nierzadko szeroko pojętego poświęcenia. W wywiadzie z Bartłomiejem Domagalskim, członkiem Związku Polskiego Fotografików Przyrody pragniemy przybliżyć tajniki fotografii świata zapylaczy.

Dobre zdjęcie wymaga poświęceń. Na fotografii Bartek Domagalski (fot. ze zbiorów B. Domagalskiego)

Od jak dawna interesujesz się fotografią?

Przyrodą interesuję się od bardzo dawna, już jako dziecko w wózku byłem zapoznawany z życiem lasu podczas spacerów z dziadkiem. Z biegiem lat coraz bardziej rozwijałem tę pasję poprzez studiowanie atlasów i oglądanie filmów przyrodniczych – co było moim ulubionym zajęciem. Po pewnym czasie sama obserwacja mi nie wystarczała i chciałem uwiecznić piękno otaczającej mnie przyrody. Swoją pierwszy aparat otrzymałem w wieku 11 lat i od tej pory moją pasją stała się nie tylko obserwacja przyrody, ale i fotografia. Trwa to nieprzerwanie, od 15 lat.

Co najbardziej lubisz fotografować?

Cała natura jest dla mnie źródłem fascynacji i inspiracji, zarówno szerokie plany krajobrazów, niesamowite sceny z życia zwierząt, czy mikrokosmos świata owadów. Zawsze lubiłem skupiać się i pokazywać to, co na pierwszy rzut oka nie jest oczywiste, czy postrzegane jako piękne. Stąd wzięła się moja pasja do fotografii zbliżeniowej i makro. Czy to gąsienica, dorosły motyl, czy błonkówki – wszystko ma swój niepostrzeżony urok.

Ile czasu poświęcasz na swoją pasję jaką jest fotografia?

Fotografem przyrody jest się cały czas, nie da się tego wyłączyć. Czy w drodze do pracy, czy na popołudniowym spacerze, zawsze patrzę kadrami. Nawet w takich prozaicznych sytuacjach dostrzegam niesamowitą różnorodność gatunków nas otaczających. Jeśli chodzi o samą pracę „z aparatem w rękę” to często są to wielogodzinne spacerzy, czy posiedzenia w chatowni. Gdy zdjęcie już powstanie, rozpoczyna się selekcja i edycja materiału, która niekiedy zajmuje więcej czasu niż samo wykonanie fotografii.

Z jakiego zdjęcia jesteś najbardziej dumny?

Każdy kadr ma swoją wyjątkową, niepowtarzalną historię. Każde zdjęcie przywołuje wspomnienia związane z jego powstaniem. Niekiedy jest to przyjemna historia wyjątkowego spotkania z długo wyczekiwanym gatunkiem, a innym razem przedzieranie się przez tysiące nieostrych, niedoskonałych fotografii. Najbardziej zapadły mi w pamięć fotograficzne spotkania z zimorodkiem, fruczakiem gołąbkim, brodzenie w rzece przy piętnastopniowym mrozie w cudownie zamrożonym lesie, czy też wylegiwanie się w bagnie w towarzystwie rosiczek.

Jakie masz dotychczasowe osiągnięcia w fotografii przyrodniczej?

W większości przypadków fotografia przyrodnicza to przyjemność sama w sobie, jednak udało mi się zyskać uznanie w konkursach, zarówno okręgowych, jak i ogólnopolskich. Jedno z moich zdjęć znalazło się w kalendarzu National Geographic. Od trzech lat jestem członkiem Związku Polskich Fotografów Przyrody. Organizacja ta przeprowadza konkursy, w których odnoszę sukcesy. Moja przygoda z nagrodami i wyróżnieniami rozpoczęła się od konkursu „Owad w obiektywie”, organizowanego przez łódzki oddział Polskiego Towarzystwa Entomologicznego.

Czy owady zapylające są wdzięcznymi modelami?

Owady zapylające to w większości błonkoskrzydłe, a więc owady wykazujące sporą nadpobudliwość ruchową. Największą aktywność wykazują w godzinach południowych i popołudniowych, gdzie mamy do czynienia z ostrym słońcem i wysoką temperaturą. Uchwycenie pszczoły, trzmieľa, czy innych zapylaczy w ruchu jest zadaniem bardzo trudnym. Owady te nie nocują i nie odpoczywają na roślinach, przez co nie ma możliwości sfotografowania ich bez ruchu. Inaczej sprawa prezentuje się z motylami oraz innymi zapylaczami, które za swoje łóżka wykorzystują rośliny i gałązki krzewów. Możemy wtedy spokojnie fotografować owada w czasie jego spoczynku. Gdy przydarzą się wyjątkowo sprzyjające warunki, możemy zastosować większe skale odwzorowania, pokazując trudno dostępne dla ludzkiego oka detale oczu złożonych, czy kolorowe łuski na skrzydłach motyla.

Jakimi zasadami należy się kierować fotografując owady?

Owady to bardzo delikatne stworzenia, nie możemy narazić ich na niepotrzebny dotyk, przenoszenie z miejsca na miejsce, spryskiwanie wodą, czy innymi środkami w celu uzyskania pożądanego efektu na zdjęciach. Niedopuszczalne jest pozbawianie życia w celu wykonania fotografii. Należy dogłębnie poznać fizjologię oraz naturę fotografowanego gatunku, jego typowe zachowania. Warto zapoznać się z kodeksem etycznym Związku Polskiego Fotografików Przyrody.

Wywiad jest pokłosiem udziału Bartłomieja w Wielkim Dniu Pszczoł, który został zorganizowany w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie 4 sierpnia 2024 roku. W trakcie wydarzenia, prócz strefy jarmarcznej, warsztatowej i wielu wykładów, odbyło się spotkanie z przyrodnikiem – prelekcja oraz spacer. Odwiedzający zdobyli cenna wiedzę na temat owadów zapylających.

Rozmawiała Bogna Goździewska

JÓZEF WILKOŃ – RZEŹBIARZ, MALARZ, HISTORYK SZTUKI, „CZŁOWIEK RENESANSU”

Przedstawiając kolejnego artystę, którego prace są trzonem kolekcji dzieł sztuki Muzeum Leśnictwa Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie, prezentujemy sylwetkę znakomitego ilustratora, malarza, rzeźbiarza oraz historyka sztuki. Jego największymi inspiracjami są przyroda i świat zwierząt.

Artysta ten to Józef Wilkoń. Urodził się 12 lutego 1930 r. w Bogucicach koło Wieliczki. Jest absolwentem Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie oraz Historii Sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Swoją artystyczną aktywność w dużej mierze skupił na sztuce ilustratorskiej, wykonując prace do blisko dwustu książek dla dzieci i dorosłych. Drugą, obok ilustrowania książek, równie wielką pasją jest rzeźba. Bardzo charakterystyczna, rozpoznawalna na pierwszy rzut oka, która inspirowana jest przyrodą i światem zwierząt. Wykonana jest bardzo oszczędnymi środkami wyrazu. Mistrz tworzy zwierzęta, szopki, ba nawet Arkę

Noego, którą zaprezentował na przełomie 2006 i 2007 roku w Narodowej Galerii Sztuki „Zachęta”.

W zbiorach Muzeum Leśnictwa Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie znajdują się trzy prace wykonane w technice mieszanej (tempera, gwasz, tusz lawowany) pt. „Studium dębu”, „Opis puszczy”, „Scena z czarownicami” oraz rzeźba z blachy pt. „Nietoperz”. Są to prace, szczególnie dla nas cenne i dlatego eksponujemy je na stałej wystawie pt. „Kulturotwórcza rola lasu” w Oficynie.

W przyszłym roku będziemy mieli okazję poznać prace artysty. Pojawia się na dużej, monograficznej wystawie ilustracji wykonanych do „Pana Tadeusza”. W przestrzeni Placu Podworskiego Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie zafunkcjonują także rzeźby mistrza.

Serdecznie zapraszamy do Muzeum Leśnictwa w Oficynie.

Rafał Walendowski

Józef Wilkoń podczas wizyty w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie (fot. R. Walendowski)

„Opis puszczy”, technika mieszana na papierze, ze zbiorów OKL w Gołuchowie (fot. R. Sorek)

„Studium dębu”, technika mieszana na papierze, ze zbiorów OKL w Gołuchowie (fot. R. Sorek)

WŁODZIMIERZ ŁAPIŃSKI CZ. II. UMIEĆ ZOBACZYĆ PIĘKNO

Jezioro Tobołowo,
fot. Włodzimierz Łapiński, lata 70.? XX w.

Włodzimierz Łapiński zasłynął w świecie fotografii przyrodniczej zdjęciem spotkania żurawia z wilkiem (o którym pisałam w poprzednim numerze „Zagajnika”), ale to tylko ułamek dorobku tego artysty. Wrażliwość, wiedza, pasja, ciężka praca i odpowiednie spojrzenie sprawiły, że jego zdjęcia wyróżniały się na tle innych.

Potrafił ukazać te momenty, te ulotne chwile, które zdarzają się w naturze nie tylko w sposób dokumentalny, ale także, a może przede wszystkim, w sposób emocjonalny, z wrażliwością i czułością. Jak sam mówi: *Najważniejsze jest umieć zobaczyć piękno. Piękno jako takie nie istnieje, ono powstaje w naszej głowie. Albo je potrafimy zobaczyć albo nie. Rzeczą najważniejszą jest umieć je zobaczyć. Faktyczne piękno jest w pewnych układach, obrazach. Jestem nauczony do patrzenia obrazami. (...) Chwytałem ten moment i robię zdjęcie.*

Niezwykle ważną postacią w życiu artysty był też nauczyciel – Włodzimierz Puchalski, który był jego mentorem od najmłodszych lat i ośmielił go w dalszym działaniu i rozwoju. Gdy panowie się poznali, dawał mu wskazówki: *Siedź w odpowiednim miejscu i czekaj.* Nie bał się też w pewnym momencie przyznać: *przychodzi*

czas, że młodzi zaczynają nas przekakiwać. Teraz Włodzimierz Łapiński przekazał tę fotograficzną „pałeczkę” swojemu synowi, Rafałowi, który kontynuuje dzieło i pasję ojca.

Wśród zasobów Archiwum Fotograficznego Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie można znaleźć nie tylko najsłynniejsze zdjęcie artysty – z wilkiem i żurawiem, ale także inne, równie ciekawe kadry, przedstawiające zarówno krajobrazy jak i sceny z życia zwierząt. Mimo że od ich powstania minęło ponad 50 lat, wciąż się nie zestarzały. Ten ich nieco rozmyty obraz potęguje tylko atmosferę tajemniczości, którą wywołują u widza. Wyglądają trochę nierzeczywiście, wręcz magicznie. Te swoiste impresje przywołują nostalgię, sentyment i jakiś nieopisany rodzaj tęsknoty za naturą w taki sposób, że chciałoby się tam być. Zobaczyć na własne oczy pędzące dziki, czy ustawione jak do pozowania, jelenie, a w oprószonym śniegiem dębie ujrzeć pochylonego starca. Albo stać nad brzegiem częściowo skutej lodem rzeki w mroźnej zimowej ciszy. Nie każdy potrafi zobaczyć piękno w taki sposób jak Włodzimierz Łapiński, ale każdy może być jego odbiorcą, i jak mówi sam autor, zobaczyć je w swojej głowie.

Joanna Kostka

Dziki, fot. W. Łapiński, lata 70.? XX w.

Byki, fot. W. Łapiński, lata 70.? XX w.

Lecące kaczki, fot. W. Łapiński, lata 70.? XX w.

Białowieskie dęby, fot. W. Łapiński, lata 70.? XX w.

Przykryto śniegiem, fot. W. Łapiński, lata 70.? XX w.

Zimowe tropy, fot. W. Łapiński, lata 70.? XX w.

Nie wszystko zamarzło, fot. W. Łapiński, lata 70.? XX w.

FORUM HUMANISTÓW LEŚNYCH

Uroczyste, artystycznie i patriotycznie – tak najkrócej można podsumować XII Forum Humanistów Szkół Leśnych. Spotkanie, będące formą kultywowania rodzimych tradycji, zostało połączone z celebracją Narodowego Święta Niepodległości. Było nie tylko okazją dla młodzieży do spróbowania swoich sił w konkursach, ale także sposobem na integrację społeczności szkół leśnych. Wydarzenie honorowym patronatem objął Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie.

Przedsięwzięcie, w dniach 6-8 listopada, zorganizował Zespół Szkół Leśnych im. Romana Gesinga w Zagnańsku. Najważniejszą częścią Forum były konkursy: literacko-kulturowy „Motyw wsi w literaturze i kulturze polskiej – A to Polska właśnie oraz teatralny – „Bawimy się w teatr”.

Wydarzenie zostało poświęcone upamiętnieniu 100. rocznicy otrzymania przez Władysława Reymonta Nagrody Nobla w dziedzinie literatury, 150. rocznicy urodzin Wincentego Witosa oraz zmaganiom językowym i teatralnym. Oprócz konkursów i warsztatów uczestnicy mogli podziwiać największe atrakcje Kielecczyny związane tematycznie z hasłem przewodnim tegorocznego Forum. Nie zabrakło wykładów metodycznych i warsztatów teatralnych, a także atrakcji sportowych. Chętni uczestniczyli w Biegu dla Niepodległości.

W tym roku w konkursie udział wzięło dziesięć szkół leśnych prowadzonych przez Ministra Klimatu i Środowiska.

W konkursie literacko-kulturowy „Motyw wsi w literaturze i kulturze polskiej – A to Polska właśnie pierwsze miejsce zajęła Honorata Jaworska z TL w Goraju, drugie Adam Jeka z TL w Tucholi, trzecie Alicja Tuni-Jaworska z TL w Brynku.

Natomiast w konkursie teatralnym – „Bawimy się w teatr” pierwsze miejsce przyznano Julii Wolf oraz Bartoszkowi Bosakowi z ZSL w Lesku, drugie Mai Taraskiewicz i Kacprowi Gapskiemu z ZSL w Goraju, trzecie Kindze Maroń i Gniewomirowi Leśniewskiemu z ZSL w Zagnańsku.

Podsumowanie wydarzenia odbyło się podczas uroczystej akademii z okazji Narodowego Święta Niepodległości. Uczniowie odebrali nagrody i dyplomy. Nie zabrakło także występów artystycznych.

Forum zostało przygotowane pod kierunkiem Jacka Wolskiego, dyrektora Zespołu Szkół Leśnych im. Romana Gesinga w Zagnańsku oraz wicedyrektor Marzeny Błaout.

Nagrody wręczał m.in. Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie.

– *Przede wszystkim dziękuję za zaproszenie na tak ważne wydarzenia, jakimi są XII Forum Humanistów Szkół Leśnych oraz akademie z okazji Narodowego Święta Niepodległości. To wyjątkowo uroczysty dzień, dlatego tym bardziej jestem dumny, że organizowane przez Państwa przedsięwzięcie mogłem objąć honorowym patronatem. Jednym z zadań Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie jest sprawowanie mecenatu nad twórczością leśników oraz osób, których dzieła inspirowane są leśnictwem. Cieszę się, że wspólnie możemy je realizować. Gratuluję wszystkim uczestnikom konkursu. Promowanie rodzimej kultury jest niezwykle ważne. Robią to Państwo na najwyższym poziomie – mówił Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. – Czas spędzony w Państwa gronie był niezwykle cenny. Dziękuję za ciekawe rozmowy oraz możliwość zwiedzania pięknych terenów. Życzę wielu kolejnych tego typu inicjatyw, które promują kulturę oraz postawy patriotyczne. Mam nadzieję, że zobaczymy się podczas następnej edycji Forum.*

Gala XII Forum Humanistów Szkół Humanistów Szkół Leśnych (fot. A. Błaszczyk)

Liczę jednak na wcześniejsze spotkanie. Serdecznie zapraszam do Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie.

Trzy dni Forum były pełne ciekawych, odkrywczych rozmów i konstruktywnych wniosków z nich wypływających, kreatywnej nauki, odkrywania piękna ziemi świętokrzyskiej, bogactwa jej tradycji, przyrody i dziedzictwa kulturalnego.

Jak podkreślają organizatorzy: – *Pragniemy, by wszyscy uczestnicy Forum wyjechali z poczuciem zdobycia nowych doświadczeń budujących świadomość integracyjną ucznia szkół leśnych, ale także młodego, zdolnego odbiorcy rodzimej kultury.*

Na zakończenie uroczystości przedstawiciele społeczności szkolnej oraz dyrektor Adam Kozyra złożyli znicze pamięci przy pomnikach poświęconych poległym w obronie ojczyzny.

Uczestnicy XII Forum Humanistów Szkół Leśnych (fot. A. Błaszczyk)

DRZEWO JAKO FUNDAMENT WSPÓŁPRACY

Zadrzewienia śródpolne i systemy rolno-leśne były tematem seminarium naukowo-szkoleniowego „Drzewo jako fundament współpracy”. Przedsięwzięcie, mające na celu promocję i upowszechnianie wiedzy na temat drzew, honorowym patronatem objął Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie.

Wydarzenie zostało zorganizowane w dniach 29-30 października. Jego priorytetem było stworzenie wspólnej przestrzeni do dialogu, wymiany doświadczeń i wiedzy. Wzięli w nim udział rolnicy, leśnicy, doradcy rolniczy, nauczyciele szkół rolnych i leśnych oraz urzędnicy.

Uczestnicy zdobywali informacje m.in. na temat zakładania i finansowania zadrzewień i systemów rolno-leśnych, ich możliwości produkcyjnych, funkcji i roli w gospodarce, ochronie i kulturze.

– Program seminarium ściśle łączy się z ideami, które nam przyświecają – troską o środowisko, ochroną lasu jako ekosystemu czy zwiększaniem bioróżnorodności – mówił Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie podczas seminarium. – Jednym z zadań Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie jest przekazywanie wiedzy na temat sposobów ochrony przyrody oraz ukazywanie zachowań służących rozwojowi zrównoważonej gospodarki leśnej. Podejmowane przez Państwa działania doskonale wpisują się w realizowane przez nas inicjatywy. Tego typu spotkania są niezwykle cenne. Stwarzają pole do wymiany doświadczeń. Umożliwiają również zdobywanie wartościowej wiedzy.

Pierwszy dzień konferencji poświęcony był wykładom i dyskusji. Podczas kolejnego zaprezentowany został materiał sadzeniowy oraz przekazane były praktyczne informacje na temat pielęgnacji i ochrony drzew.

Można było wysłuchać następujących wykładów: „Relacja człowieka z naturą” – dr Zbigniew Pietrzak, Uniwersytet Wrocławski; „Zadrzewienia – dziedzictwo Dezydergo Chłapowskiego” – mgr inż. Artur Golis, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego; „Stan i perspektywy zadrzewień śródpolnych w województwie wielkopolskim” – dr inż. Justyna Winiarska, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu; „Drzewo – filar współpracy rolników i leśników” – dr hab. Marlena Baranowska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; „Szkody od zwierzyny” – prof. UPP dr hab. Robert Kamieniarz, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; „Wpływ zadrzewień na dobrostan zwierząt” – mgr Tomasz Jakiel, Lubuskie Angusowo; „Wykorzystanie roślin leśnych w projektowaniu żywności funkcjonalnej” – prof. dr hab. Joanna Kobus-Cisowska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; „Zadrzewienia i systemy rolno-leśne – finansowanie” – mgr Przemysław Lecyk, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu.

Zorganizowana została sesja terenowa – w Szkółce Leśnej Leśnego Zakładu Doświadczalnego Siemianice oraz Nadleśnictwie Syców – szkółce leśnej i Arboretum im. prof. Stefana Białoboka. Poprowadzili ją: dr hab. Robert Korzeniewicz, prof. dr hab. Wojciech Kowalkowski, dr hab. Adrian Łukowski.

Organizatorami seminarium byli: Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Wydział Leśny i Technologii Drewna, Katedra Hodowli Lasu Leśny Zakład Doświadczalny Siemianice oraz Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu, Nadle-

Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie podczas seminarium naukowo-szkoleniowego „Drzewo jako fundament współpracy” (fot. A. Błaszczuk)

śnictwo Syców, Polskie Towarzystwo Leśne, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie.

W skład komitetu organizacyjnego weszli: prof. UPP dr hab. Wojciech Kowalkowski, dr hab. Marlena Baranowska, dr hab. Robert Korzeniewicz, dr hab. Adrian Łukowski.

Uczestnicy seminarium naukowo-szkoleniowego „Drzewo jako fundament współpracy” (fot. A. Błaszczuk)

SZCZEGÓLNA NOMINACJA

Książka wydana nakładem Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie „Polowactwo, czyli myślistwo tatrzańskie”, autorstwa Wojciecha Gąsienicy-Byrcyna, została nominowana do tegorocznej Nagrody Literackiej Zakopanego.

Publikacja przedstawia interesującą historię myślistwa w Tatrach i na Podtatrzu. Autor opisał przykład polskiej sztuki polowania eksponując jego walory kulturowe. Czytelnik znajdzie tutaj portret tatrzańskiej przyrody, charakterystykę zwyczajów i tradycji myśliwskich, przykłady dzieł inspirowanych naturą.

Do Nagrody Literackiej Zakopanego nominowano łącznie trzy tytuły: „Polowactwo, czyli myślistwo tatrzańskie”,

Wojciecha Gąsienicy-Byrcyna; „Mój Everest”, Apoloniusza Rajwy oraz „Tatrzańskie Opowieści”, Mateusza Waligóry i Dariusza Jaronia.

Książkę „Polowactwo, czyli myślistwo tatrzańskie” Wojciecha Gąsienicy-Byrcyna można zakupić w Muzeum Leśnictwa Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie – osobiście lub składając zamówienie drogą mailową: biuro@okl.lasy.gov.pl.

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie jest wydawcą książek, czasopism oraz materiałów edukacyjnych o tematyce leśnej, przyrodniczej i historycznej.

Anna Błaszczyk

WYRÓŻNIENIE DLA OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie otrzymał wyróżnienie w 32. Ogólnopolskim Przeglądzie Książki Krajoznawczej i Turystycznej za publikację „Gołuchów. Rezydencja magnacka w świetle źródeł” autorstwa Róży Kašinowskiej.

Wyróżnienie przyznał Wielkopolski Klub Publicystów Krajoznawczych PTTK w Poznaniu. Statuetkę oraz pamiątkowy dyplom odebrali przedstawiciele Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie – dyrektor Adam Kozyra oraz Alicja Antonowicz, kierownik Działu Edukacji.

Książka zawiera opis dzieł dziewiętnastowiecznego założenia rezydencjonalnego w Gołuchowie, na którego terenie obecnie działa Ośrodek Kultury Leśnej.

– *Monografia dokumentuje historię obiektów: Oficyny, Kasy, Dybula, Zamku, Mauzoleum, a także parku – mówi Adam Kozyra, dyrektor Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. – Treść, opatrzona ciekawymi ilustracjami, ukazuje obraz Gołuchowa z czasów Izabeli i Jana Działyńskich oraz książąt Czartoryskich. Przedstawia również historię Gołuchowa do połowy XIX wieku.*

Ogólnopolski Przegląd Książki Krajoznawczej i Turystycznej jest wydarzeniem cyklicznym od lat promującym publikacje o tematyce krajoznawczej i turystycznej, przekazujące wiedzę o bogactwie i dorobku kulturowo-historycznym naszego kraju. Krajoznawstwo służy edukacji społecznej, humanizacji społeczeństwa, budzi wrażliwość i poczucie odpowiedzialności wobec środowiska przyrodniczego, uczy szacunku dla pamiątek przeszłości.

– *Jesteśmy przekonani, że Ogólnopolski Przegląd Książki Krajoznawczej i Turystycznej pozwoli na wyłonienie z rynku księgarskiego najbardziej wartościowych publikacji dla branży turystycznej oraz spopularyzuje wydawnictwa promujące turystykę i krajoznawstwo w Polsce. Realizacja Przeglądu wpłynie na właściwe kształtowanie wizerunku turystycznego, a także przyczyni się do nadania należytej rangi kształceniu i wycho-*

O lewej: Alicja Antonowicz, kierownik Działu Edukacji OKL; Zbigniew Szmidt z Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych w Poznaniu; Adam Kozyra, dyrektor OKL (fot. A. Błaszczyk)

waniu regionalnemu oraz służyć będzie pełniejszemu poznaniu własnej kultury i dziedzictwa narodowego – podkreślają organizatorzy konkursu.

Książki krajoznawcze i turystyczne były oceniane w sześciu określonych regulaminem kategoriach. Jury brało pod uwagę walory merytoryczne i poziom edytorski nadesłanych publikacji, wydanych na terenie kraju. Przegląd pozwolił na wyłonienie najbardziej wartościowych dla branży turystycznej publikacji na rynku księgarskim (źródło: <https://przegladksiazki.pttk.pl/informacje-dla-prasy/>).

Wręczenie nagród odbyło się w Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie.

Anna Błaszczyk

RAJD NA ORIENTACJĘ „TROPEK”

Jesteście ciekawi co skrywa park-arboretum w Gołuchowie? A może preferujecie aktywne formy turystyki? Ośrodek Kultury Leśnej w swojej ofercie zaproponował marsz na orientację.

Szeroko pojęta orientacja w terenie zaczyna być bardzo popularna. Orienteering to pokonywanie trasy w towarzystwie mapy, kompasu oraz innych gadżetów zależnych od wybranej formy uczestnictwa. Mapa jest tutaj szczególnego rodzaju rekwizytem i nie chodzi o jej typ, czy też skalę. Najważniejsze na mapie są oznaczenia punktów kontrolnych, które zawodnik ma za zadanie odnaleźć w terenie oraz potwierdzić swoją na nich obecność. Związane jest to najczęściej z koniecznością specjalnego oznaczenia tych punktów w terenie, więc orientację uprawia się zwykle, chociaż nie wyłącznie, w formie zawodów. Można ją stosować w praktyce zarówno w lesie, jak i mieście, indywidualnie i w zespole, pieszo, na rowerze, na nartach, a nawet w towarzystwie psa, więc z pewnością każdy znajdzie coś dla siebie.

Przygodę z orientacją w terenie najlepiej zacząć przyjeżdżając na lokalne zawody. Zawsze znajdą się życzliwi entuzjaści, którzy udzielą porad. To właśnie w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie, we współpracy z panem Pawłem Bartczakiem, został zorganizowany rajd na orientację „Tropek”. Zawody odbyły się 29 września br. Rajd miał charakter turystyczny. Uczestnicy zabawy startowali w zespołach 2-5 osobowych. Głównym ich zadaniem było potwierdzić (odnaleźć w terenie) jak najwięcej punktów kontrolnych i wrócić na metę przed upływem limitu czasu. Zespoły poruszały się wyłącznie pieszo, używając kompasu do orientacji w terenie oraz mapy topograficznej z zaznaczonymi punktami. Po otrzymaniu mapy każdy zespół ustalał, które i w jakiej kolejności punkty potwierdzać. Można było wybrać wariant o dowolnej długości, dostosowany do aktualnej kondycji i w trakcie pokonywania trasy go modyfikować.

Punkty w terenie oznaczone zostały lampionami, czyli planszą z białopomarańczowym kwadratem oraz unikatowym perforatorem do potwierdzania na karcie startowej. Udział w zabawie wzięło ponad 300 osób. Podczas całego

Uczestnicy rajdu podczas poszukiwań punktów kontrolnych w parku-arboretum (fot. J. Mróz)

Stoisko edukacyjne Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie (fot. J. Mróz)

wydarzenia uczestnicy mogli skorzystać z edukacji przy stoisku Ośrodka oraz zwiedzić bezpłatnie Muzeum Leśnictwa – Powozownię. Imprezę zakończy-

liśmy wspólnym biesiadowaniem przy ognisku, a także wręczeniem nagród zwyciężskim drużynom.

Joanna Mróz

Witamy młodą żubrzycę!

Leśnicy, naukowcy i miłośnicy przyrody od wielu lat dbają o żubry żyjące w stadach wolnościowych oraz zamieszkujące zagrody na terenie całego naszego kraju.

W Polsce żyje ponad ¼ światowej populacji żubrów. Gatunek ten jest naszym „dobrem narodowym”. To właśnie polscy leśnicy i naukowcy w dużej mierze przyczynili się do jego odbudowy i ochrony. W Pokazowej Zagrodzie Zwierząt Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie przebywa obecnie sześć żubrów, w tym pięć samic i jeden samiec.

Narodziny żubra to wielkie święto w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie. W tym roku witaliśmy małą żubrzycę o imieniu Pobrzózka. Córka Pogaja i Podusty urodziła się 18 lipca 2024 roku. Jej wyjątkowe imię zostało wybrane w drodze konkursu. Jury nie miało łatwego zadania, ponieważ zostały zgłoszone aż 782 propozycje.

Oficjalne nadanie imienia żubrzycy odbyło się 5 grudnia 2024 roku. W uroczystości wzięła udział zwyciężczyni konkursu „Imię dla żubra 2024”, a także nauczyciele i uczniowie zaangażowani w akcje ekologiczne – zbiórka kasztanów oraz grabienie liści kasztanowców. W ramach podziękowania za zaangażowanie każda ze szkół otrzymała karmnik dla ptaków.

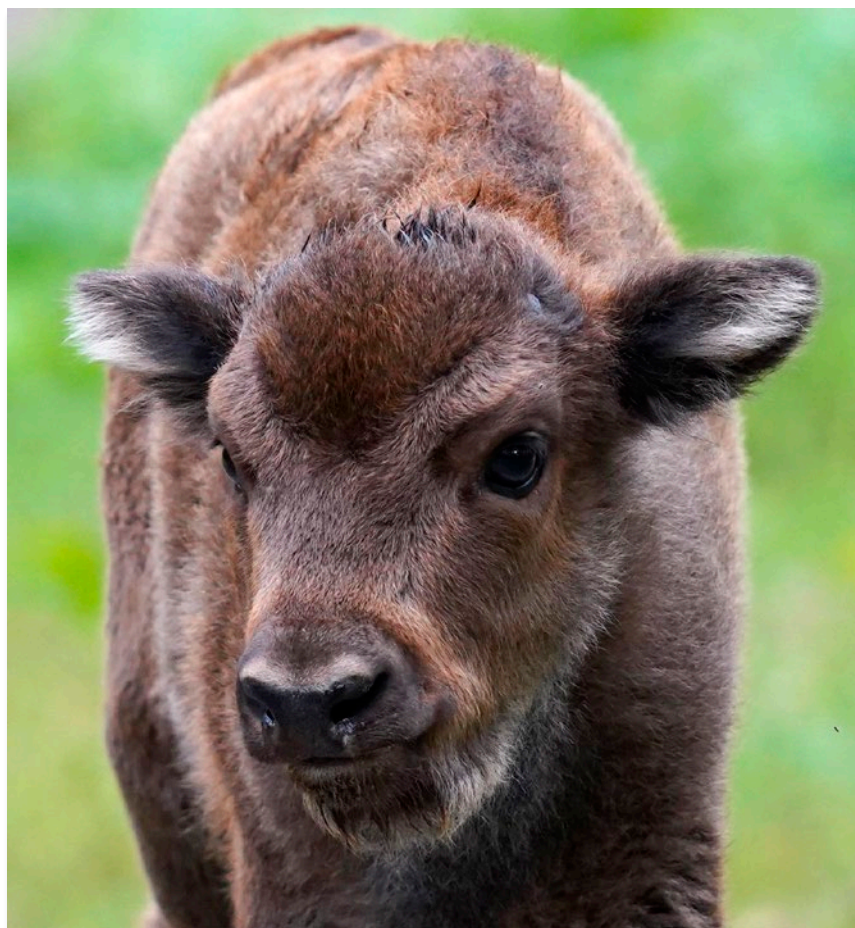
Bogna Goździelewska

Podsumowanie jesiennych akcji ekologicznych:

- W zbiórce kasztanów wzięty udział aż 34 placówki szkolne, przedszkolne oraz fundacje. Zebrano ponad 7 ton tego żubrowego przysmaku.
- W akcji „Grabienie liści pod kasztanowcami” wzięty udział 3 szkoły: Szkoła Podstawowa nr 3 im. Juliusza Słowackiego w Kaliszu, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jedlcu, Szkoła Podstawowa nr 5 w Zespole Szkół nr 5 w Jarocinie z Oddziałami Integracyjnymi im. I Pułku Lotnictwa Myśliwskiego „Warszawa”.
- Zadaniem uczestników było zgrabienie liści kasztanowców białych rosnących na terenie parku-arboretum. W liściach tego gatunku bytują larwy szkodnika – szrotówka kasztanowcowiaczka, który przyczynia się do gradacji kasztanowców w Europie.

Adam Kozyra, dyrektor OKL i Pani Katarzyna zwyciężczyni konkursu „Imię dla żubra 2024” (fot. A. Błaszczyk)

Młoda żubrzycę z gotuchowskiego stada (fot. A. Błaszczyk)

TU BYLIŚMY

Stoisko edukacyjne Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie podczas wydarzenia Las na wyspie (fot. A. Antonowicz)

Od sierpnia do listopada tego roku Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie był uczestnikiem wielu wydarzeń, podczas których edukatorzy przybliżali gościom leśną wiedzę. Plenerowe stoisko stanęło w dniu obchodów Hubertusa w Jarocinie, Święta Policji w Antoninie oraz w kilku innych miejscach, o których piszemy poniżej.

W ostatnim dniu sierpnia zawitaliśmy w Pile. Wydarzenie „Las na wyspie” odbyło się w ramach obchodów 100-lecia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Organizator – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile – przygotowała szereg atrakcji dla odwiedzających. Odbiorcy mieli okazję śledzić zmagania w ramach konkursu drwali, mogli zobaczyć rzeźbiarza przy pracy. Na stanowiskach nadleśnictw uczestnicy poznawali historię Lasów Państwowych, dowiadywali się, jak rośnie las i na czym polega praca leśnika. Dużym zainteresowaniem cieszyły się punkty, gdzie można było własnoręcznie zbudować karmnik, budkę dla ptaków czy też domek dla owadów. Ośrodek Kultury Leśnej zaprezentował na mini-wystawie kulturotwórczą rolę lasu i przygotował warsztat zdobienia drewna motywami zwierząt oraz kącik relaksu z drewnianymi gramiami. Goście poznawali również działalność muzealną Ośrodka i niematerialną wartość środowiska leśnego.

Kolejne wydarzenie, Bieg Przemysława w Pleszewie, wieńczył sportowe starty w czterech gminach powiatu. Odwiedzający nasze plenerowe stoisko mieli okazję zrobić własnoręcznie kwietne broszki, zagrać w jengę, ale przede wszystkim zdobywali informacje o ofercie rekreacyjnej i turystycznej OKL.

Wielu z nich wspominało I Bieg Izabeli Czartoryskiej w Gołuchowie z maja bieżącego roku, który rozpoczął serię startów w „Karecie Dam 2024”.

20 listopada 2024 r. odwiedziliśmy Książnicę Pedagogiczną w Kaliszu, która z naszym udziałem zorganizowała obchody Dnia Pluszowego Misia. Edukatorzy OKL przygotowały szereg atrakcji dla najmłodszych uczestników, które pomagały rozwinąć wiedzę na temat niedźwiedzi. Dzieci miały okazję między innymi przygotować swój misiowy medal oraz obejrzeć filmy z fotopułapek z nagraniami tatrzańskich zwierząt. Dowiedziały się również o podstawowych informacjach dotyczących biologii niedźwiedzi oraz poznały smakołyki tych zwierząt. Podczas prelekcji usłyszały o tym, jak należy się zachować w razie spotkania z niedźwiedziem.

Owocny i intensywnie spędzony czas z pewnością poszerzył również nasze horyzonty. Przeprowadzone w czasie wydarzeń rozmowy pozwoliły nabrać nowego doświadczenia. Przyczyniły się też do powstania świeżych pomysłów, które wykorzystamy w kolejnym sezonie edukacyjnym.

Monika Kawulak

HUBERTUS WIELKOPOLSKI

Tegoroczny Hubertus Wielkopolski obfitował w wiele atrakcji. Pokazy sokolnicze i psów myśliwskich, konkurs wabienia jeleni czy degustacja kuchni leśnej to kilka z punktów wydarzenia.

Jesienny Hubertus to święto obchodzone przez leśników i myśliwych, które na stałe wpisało się w harmonogram działań Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. Jak co roku, można było nas spotkać przy stoisku Lasów Państwowych i porozmawiać z edukatorami.

Oprócz prowadzonych przez OKL warsztatów wypalania w drewnie, odwiedzający mogli skonstruować karmnik dla ptaków, wykonać leśny stroik czy spróbować dań z produktów pochodzenia leśnego. Osoby spragnione odpoczynku przyciągnęła Leśna strefa chillout, w której na odwiedzających czekały gry wieloformatowe to samodzielnej zabawy. Ważnym punktem programu wydarzenia był pokaz rzeźbienia w drewnie. Na zakończenie odbył się koncert Sylwii Grzeszczak.

Za koordynację stoiska odpowiadało Nadleśnictwo Jarocin, któremu serdecznie dziękujemy za zaproszenie i organizację punktu edukacyjnego.

Bogna Goździelewska

Warsztaty wypalania w drewnie na stoisku Lasów Państwowych podczas wydarzenia Hubertus Wielkopolski (fot. J. Mróz)

Działania na stoisku wymagały współpracy (fot. B. Goździelewska)

Pokaz rzeźbienia w drewnie (fot. B. Goździelewska)

Szukasz miejsca, by odpocząć?
Zapraszamy do parku, zagrody zwierząt i muzeum!
Zespół zamkowo-parkowy o powierzchni 160 ha
XIX- wieczny park w stylu angielskim
Ponad 20 km tras spacerowych
Hodowla żubrów, koników
polskich, danieli i dzików
Obiekty muzealne: Oficyna,
Powozownia, Owczarnia, Dybul
Do zobaczenia w Gołuchowie!

**Ośrodek Kultury Leśnej
w Gołuchowie**

Znajdź nas na

